

60'lı Yıllarda Sosyal Diyalog

TÜRK-İŞ / BAKANLAR TOPLANTILARI

Derleme: HASAN TAHSİN BENLİ

27 Mayıs 1960 askeri darbesinin ardından, Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi açısından birçok önemli kazanım elde edildi. Özellikle 1961 Anayasası'nda yer alan "sosyal devlet" ilkesi, sendikal örgütlenmenin önünü açan önemli bir faktör oldu. Sendikal örgütlenme genişlemeye, sendikal işçi sayısı artmaya başladı.

Bu dönemde yaşanan önemli bir gelişme de, hükümetler ile sendikalar arasında ortaya çıkan sosyal diyalog anlayışıydı. 1962 ve 1963 yıllarında, TÜRK-İŞ Yöneticileriyle bir kısım bakanlar arasında yapılan toplantılar, bunun en somut uygulamaları oldu.

Dönemin Başbakanı İsmet İnönü'nün talebiyle yapılan toplantıların ilki, 9 Ağustos 1962 günü saat 15.00'te Sanayi Bakanlığı'nda gerçekleştirildi. Toplantıya Hükümet adına Başbakan Yardımcıları Ekrem Alican ve Turhan Feyzioğlu, Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş, Milli Savunma Bakanı İlhami Sancar, Ziraat Bakanı Mehmet İzmen, Maliye Bakanı Ferit Melen, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, Ticaret Ba-



TÜRK-İŞ yöneticileri ile bazı bakanlar arasında 16 Ekim 1963 tarihinde yapılan 4. toplantı, Kongresyon dergisinin 8. sayısının kapağında yer alıyor.

kanı Muhlis Ete, Bayındırlık Bakanını Rifat Üçten ve Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak katıldı.

İşçi kesimini temsilen ise, Rıza Tetik, Hasan Özgüneş, Halil Tunç, Seyfi Demirsoy, İsmail Aras, Halit Mısırlıoğlu, Kazım Yetmişbir, Kemal Özer, Ziya Hepbir, İbrahim Denizci, Celal Beyaz ve Osman Kun katıldı.



TÜRK-İŞ yöneticileri ile bazı bakanlar arasındaki Sosyal Diyalog toplantılarının dördüncüsü 16 Ekim 1963 tarihinde gerçekleştirildi.

Toplantıya başkanlık eden Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican, toplantının amacının işçi temsilcilerinden işçi sorunları hakkında bilgi almak ve kendilerine bilgi vermek olduğunu söyledi.

TÜRK-İŞ ile Bakanlar toplantısının ikincisi, 18-19 Eylül 1962 günlerinde yapıldı. Bu toplantıda da bir önceki toplantıda ele alınan konular görüşüldü.

Bu iki toplantıda ele alınan konuların bazılarında çözüm sağlandı. Sorunların çözümünde ortaya çıkan bu hızlı ilerleme sonucunda, 1 Haziran 1963'te üçüncü toplantının yapılması kararlaştırıldı. Ancak 20-21 Mayıs'ta meydana gelen darbe girişimi ve toplumsal olaylar nedeniyle işçi kesimi toplantının ertelenmesi konusunu tartıştı. Bu amaçla dönemin Çalışma Bakanı Bülent Ecevit ile görüşüldü. Ece-

vit toplantının hükümet tarafından ertelenmesinin düşünülmediğini, ancak toplantıda görüşülecek konuların daha önceden toplantıya katılacak Bakanlara gönderilmesini ve gündemin, toplantı tarihinden iki gün önce Çalışma Bakanlığına iletilmesini istedi.

Bu gelişmeler üzerine TÜRK-İŞ, Bakanlarla masaya oturmadan önce işçi kesiminin politikasının tespiti ve görüşülecek konular üzerinde görev bölümü yapmak üzere 30 Mayıs 1963 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde bir toplantı düzenledi. Toplantıda, 1 Haziran toplantısının gündemi hazırlandı ve görüşülecek konular ayrıntılarıyla tartışıldı. Gündemin iki bölümden oluşması, ilk bölümün genel işçi sorunlarına, ikinci bölümün ise, toplantıya katılan Bakanların teşkilâtlarını ilgilendiren konula-

ra ayrılmasına karar verildi. Genel Konuları içeren gündem 29 maddeden oluşturuldu.

1 Haziran 1963 günü gerçekleştirilen toplantıya Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican başkanlık yaptı. Toplantı ortak bir bildiri yayımlanarak sona erdi. Bildiride şu görüşlere yer verildi:

"Başbakan İsmet İnönü'nün davetiyle üç ayda bir yapılmakta olan Bakanlarla İşçi Sendikaları temsilcileri arasındaki toplantıların üçüncüsü dün sabah 10'da Çalışma Bakanlığında başlamış ve aralıksız devam eden toplantı akşam geç saatlerde sona ermiştir. Bu toplantıya, Hükümet adına, Başbakan Yardımcıları Ekrem Alican ve Turhan Feyzioğlu, Maliye Bakanı Ferit Melen, Tarım Bakanı Mehmet İzmen, Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, Ulaştırma Bakanlığı temsilcileri Bakanlık Müsteşarı ve Devlet Demiryolları Genel Müdürü, ayrıca muhtelif Bakanlıklar Genel Müdürleri katılmışlardır. Sendikalar adına da Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Halil Tunç'un başkanlığında muhtelif Federasyon ve milli sendika başkanları toplantıya katılmışlardır. TÜRK-İŞ tarafından hazırlanan gündemin genel konularla ilgili 29 maddesi bu toplantıda görüşülmüş, muhtelif, Bakanlıkları ilgilendiren

bölmelerdeki maddelerin de ilgili Bakanlarla sendika temsilcileri arasında ayrıca görüşülmesi kararlaştırılmıştır. Mevzuat bakımından yapılan birçok çalış-



Dönemin Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, TÜRK-İŞ Bakanlar toplantısında.



TÜRK-İŞ - Bakanlar toplantılarının dördüncüsüne Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu başkanlık ediyor.

malar hakkında Hükümet adına verilen izahat dinlendikten sonra, çoğu Türkiye Büyük Millet Meclisi veya Hükümete sevk edilmiş bu tasarılar hakkında müzakere açılmasına lüzum görülmemiştir.

Gündemde çalışma hayatımızı doğrudan doğruya ilgilendiren konular yanında, iktisadi hayatımızla ve Kalkınma Pla-

nı ile ilgili çeşitli maddeler de yer almakta idi. İktisadi kalkınmamızda ve planın başarı ile uygulanmasında işçilerin ve sendikaların destek ve gayretlerine büyük önem veren Hükümet üyeleri, sendika temsilcilerinin bu konulardaki görüşlerinin çok istifadeli olduğunu kaydetmişler, sendika temsilcileri de Türk işçisinin, plânın başarı ile yürü-

tülmesine ve plân hedeflerine ulaşılmasına yardımcı olacağını bir defa daha belirtmişlerdir. Bu arada Devlet tesislerinde yapılabilecek her türlü malzemenin dışardan ithalinin kesin olarak önlenmesi yolunda sendika temsilcilerinin öne sürdükleri düşüncenin esasen planda yer aldığı ve Hükümetçe benimsendiği belirtilmiş; bu gibi lüzumsuz ithalat önlenerek döviz tasarruf edilebilmesi ve yeni iş alanları açılabilmesi için sendikaların

Hükümete yardımcı olmaları ve devamlı olarak uyarıcı bilgi vermeleri kabul edilmiştir. Sendika temsilcileri, bazı Devlet ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin son zamanlarda işçi ücretlerine kendiliklerinden zamlar yapmalarını memnunlukla kaydederek imkânları olan başka ve benzeri müesseselerin de bu yola gitmelerini temenni etmişlerdir. Bu şekilde işçi ücretlerine zam yapılan işletmelerde verimin artmasını sağlamak



Dönemin Çalışma Bakanı Bülent Ecevit.



Sosyal Diyalog toplantılarının dördüncüsünde sendikacılar.

için gerekli işbirliğini ve gayreti göstermelerinin ve elde edilecek olumlu sonuçları kamuoyuna duyurmanın, başka bazı işletmeleri de aynı yola gitmeye teşvik edeceği hususunda görüş birliğine varılmıştır.

Sendika temsilcileri, ücretlere yapılacak zamların daima verim artışı ile desteklenmesinin gerek iktisadi gelişmemiz, gerek işçi refahı bakımından önemini müdrik bulduklarını, bu konuda her çabayı göstereceklerini ifade etmişlerdir.

Gündemin diğer maddelerinden birçoğu üzerinde de görüş birliğine varılmış ve tetkike muhtaç konuların süratle ele alınması Hükümet üyelerince kararlaştırılmıştır. Bu arada, Hükümetin sendikalara karşı olumlu

tutumunun alt kademelere daha geniş ölçüde intikali yollar üzerinde durulmuş, Devlet teşekküllerinin şimdiden toplu sözleşme hazırlığına girişmelerindeki faydalar tespit edilmiştir. Toplantıda ayrıca işçi mesken politikası, toprak reformu, işçi eğitimi, asgari ücret gibi konular da etraflıca ele alınmıştır. İşçi Sigortalı Kurumunun yeni Teşkilât Kanunu tasarısı hazırlanırken 'İşçi Sigortalı Kurumu' adının aynen muhafazası hususunda da görüş birliğine varılmıştır."

TÜRK-İŞ yöneticileriyle Hükümet üyeleri arasındaki ortak toplantılardan sonuncusu, 16 Ekim 1963 günü, Çalışma Bakanlığı'nda yapıldı. Yeni düzen içinde sendikacılığın gelişimi, idari, hukuki ve mali

bakımdan işçi haklarını zedeleyen mevzuatın, yeni anayasa ışığında revizyona tabi tutulması, işçilere birçok alanda çeşitli haklar tanınması ile ilgili konularda belirlenen 34 maddelik bir gündem üzerinde görüşmeler saatlerce sürdü.

Toplantıya, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Seyfi Demirsoy'un başkanlığında-ki 13 kişilik bir işçi grubu ile Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu başkanlığında Maliye Ticaret, Adalet, Milli Savunma, Bayındırlık, Tarım, Gümrük ve Tekel, Çalışma ve Sanayi Bakanları ve bu bakanlıkların diğer yetkilileri, Devlet Personel Dairesi Başkanı ve bu dairenin uzmanların, Dışişleri, Ulaştırma, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yetkilileri katıldı.

Toplantı sonunda yayımlanan bildiride şu görüşlere yer verildi:

"Bakanlarla işçi sendikaları temsilcileri arasında geçen yıldan beri yapılmakta olan toplantıların dördüncüsü 16 ve 17 Ekim günleri Çalışma Bakanlığında yapılmıştır. Bu toplantıya Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu, Milli Savunma, Adalet, Maliye, Ticaret, Bayındırlık, Tarım, Gümrük ve Tekel, Sanayi ve Çalışma Bakanları ile bu Bakanlıkların diğer yetkilileri ve Devlet Personel Dairesi Başkanı ve uzmanları, Dışişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yetkilileri ve

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Seyfi Demirsoy'un Başkanlığında 13 kişilik bir sendikacı heyeti katılmıştır.

Memleketimizdeki Amerikan askeri işyerlerinde çıkan ihtilâflar konusunda hak sahibi işçilerin haklarını izlemede ve sağlamada karşılaştıkları hukuki güçlüklerin giderilmesi için Birleşik Amerika Hükümeti ile yapılan müzakerelerin son durumu hakkında sendika temsilcilerine bilgi verilmiş ve bu müzakerelerin mümkün olan en sağlam bir şekilde korunmasını temin edecek hukuki formülünü tespiti sonucunu vereceği izah edilmiştir.

İşçi eğitimini daha yeterli kılmak için Hükümetin ve İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun karar ve hazırlıkları toplantıda izah edilmiş ve bu eğitim faaliyetinin başarısında ve verimliliği artırmasında sendikalarla yakın işbirliğinin faydaları üzerinde durularak Hükümetin bu husustaki karar ve hazırlıkları hakkında izahat verilmiştir.

Yurt dışındaki işçilerimizin durumu ile ilgili olarak TÜRK-İŞ'in görüş ve tavsiyeleri tespit edilmiş ve Hükümetin bu konuda daha geniş faaliyet göstermek üzere aldığı kararlar izah edilmiştir. Bu arada bu maksatla yurt dışındaki işçilerimizle ilgi-

lenmek üzere geniş bir teşkilât kurulması için Çalışma Bakanlığının yaptığı hazırlık izah edilmiştir.

Asgarî ücretlerin uygulanmasındaki aksaklıkları giderecek tedbirler üzerinde görüş birliğine varılmış ve tasarısı hazırlanmış bulunan yeni İş Kanunu ile Asgari ücret tespit mekanizmasına daha verimli bir şekil verilinceye kadar bugünkü sistemin süratlendirilmesi ve daha yeterli kılınması için alınabilecek idari tedbirler üzerinde çalışmalar yapılması karara bağlanmıştır.

Girdiğimiz yeni çalışma düze-

ninde Anayasa'nın ve Hükümet Programının da gerektirdiği ölçüde sendikalarla daha yakın işbirliği yapılması bakımından Hükümetin olumlu davranışının her kademedede tatbiki ile ilgili olarak alınacak tedbirler üzerinde görüş birliğine varılmıştır. Yapı işlerinde yer yer işçi ücretlerinin ödenmesinde görülen aksaklıkların giderilmesi için Hükümetin mümkün olan her tedbiri almaya kararlı olduğu tespit edilmiştir.

Gündemdeki diğer konular üzerinde de gerekli kararlar alındıktan sonra bugün saat 13'de toplantı dağılmıştır."